

LUND UNIVERSITY

Ordbruk och bokstavsskötsel i fysiken

Svensson, Bengt E Y

2012

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Svensson, B. E. Y. (2012). Ordbruk och bokstavsskötsel i fysiken.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

konvertering

POPULERA

DEMONSTRERA

F:637

konklusion

EMITTERA

Många fysiker använder en hel del svengelska ord när de presenterar fysik på svenska. Ofta helt i onödan, anser Bengt E Y Svensson.

Ordbruk och bokstavskötsel i fysiken

NÄR JAG VAR i Estland våren 1989 diskuterade jag ofta språkfrågan: Hur starkt hade estniskan under den ryska ockupationen blivit förryskad? Jag fick naturligtvis motfrågan: Hur påverkat är det svenska språket av engelska och amerikanska? Att döma av hur fysiker – dock

Några svengelska ord som har goda svenska motsvarigheter.

svengelska	svenska
applikation	tillämpning
densitet	täthet (ja, jag vet att det är påbjudet!)
detektera	(på-)visa
emittera	sända ut
existera	finnas (till)
indikera	antyd, visa
inkludera	innefatta
interaktion	växelverkan
involvera	ta med, inbegripa
konklusion	slutsats
oscillera	svänga
populera	besätta
position	läge
prediktion	förutsägelse
realisera	förverkliga
superposition	överlagring
testa	prova, pröva
verifiera	visa, belägga

inte alla! – skriver när de presenterar fysik på svenska så måste nog svaret bli: Tyvärr, alldeles för mycket. Inte minst använder man ofta i onödan ”svengelska” ord när det finns fullgod svenska.

Låt mig ta några exempel ur en artikel i ett av de senaste numren av Fysikaktuellt. Där används *demonstrera* (till och med flera gånger) när författaren lika gärna eller bättre kunde använda *visa*, *konvertering* istället för *omvandling*, *energi-konservering* när det är kan och bör heta *energibevarande*. Och varför inte använda enklare verbformer istället för att substantivera? I sammanställningen här bredvid finns ytterligare exempel – hämtade från artiklar i några nummer av Kosmos – där jag menar att man åtminstone som omväxling kan använda det svenska ordet.

DET FINNS NATURLIGTVIS en hel skala. Några ord översätts ofta helt fel. Engelskans *shift*, till exempel, måste översättas med *förskjutning*. Substantivet *skift* på svenska betyder ”ettdera av flera arbetspass som tillsammans täcker del av dygnet” (cit. från Nationalencyklopedins ordbok; SAOB instämmer); verbet *skifta* betyder däremot enligt NE *ändra, byta eller växla*. Att föra över *momentum* direkt till svenskan, eller översätta det med *moment*, borde få var och en att reagera. Och *normalisera* (= att göra normalt) kan man till exempel med förhållandet mellan två stater, men man måste *normera* en våg-

funktion eller *renormera* en kopplingskonstant i kvantfältteori.

I FLERA FALL behövs lite kreativitet för att finna svenska motsvarigheter. Som lyckade översättningar kan nämnas engelskans *strangeness* i partikelfysiken, som på svenska blivit *särtal*. Eller, kanske ännu inte helt accepterat, *fläta ihop* för *entangle*. Lite svårare är det med till exempel *emerge*: kanske *växa fram* eller *uppstå* kan duga. Men trots flera försök har det varit omöjligt att hitta ett gott svensk ord för *gauge*.

Så finns det fall där innebörden kommit att glida. *Gravitation* betyder numera lite mer än *tyngdkraft*, men man borde ändå kunna växla mellan dem ibland, liksom mellan *universum* och *världsallt*. Och med tanke på vad det står för bör *uncertainty (principle)* heta *obestämbarhet (-sprincip)* även om det blir lite klumpigare.

Jag menar inte att man alltid måste hitta svenska motsvarigheter till de utländska orden. Men lite rensning i den svengelska floran kan inte skada. Och hela tiden då komma ihåg vad den fine Bengt Edlén på sin tid lätt ironiskt kunde framhålla: ”Varför använda ett utländskt ord som *successivt* när man har det goda svenska uttrycket *pö om pö*?”

BENGT E Y SVENSSON
LUNDS UNIVERSITET